

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

شناسنامه درس

- نام درس: تنظیم بودجه
- نام کتاب: فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه
- نام مولف کتاب: اسفندیار فرج وند
- تعداد واحد درسی: 3 واحد
- نام تهیه کننده پاورپوینت: دکتر محمد علی سرلیک

فصل اول:

کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

مقدمه:

بودجه آئینه تمام نمای کلیه برنامه ها و فعالیت های دولت برای یک سال مالی به شمار می آید.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

زمینه بودجه

دولت زمینه اصلی عملکرد بودجه به شمار می آید.

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

سیر تحول وظایف دولت

در ابتدا وظایف دولت ها محدود به برقراری نظم، امنیت و عدالت بود و از قرن شانزدهم به بعد حدود وظایف دولت ها افزایش یافت.

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

نظریه های اقتصادی در مورد نقش دولت در اقتصاد

- دوره اول: دخالت محدود دولت در اقتصاد
- دوره دوم: دخالت گسترده دولت در اقتصاد
- دوره سوم: خصوصی سازی و دخالت محدود دولت در اقتصاد

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

نقش های دولت:

1. تخصیصی
2. توزیعی
3. تثبیتی
4. قانونی

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

1- نقش تخصیصی دولت:

تخصیص فرایندی است که طی آن چگونگی استفاده از کلیه منابع و امکانات جهت تولید کالاها و خدمات تعیین می شود.

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

2- نقش توزیعی دولت:

مبین تعدیل هائی است که در وضع درآمد و ثروت جامعه صورت می گیرد تا توزیع نهائی آن ها عادلانه گردد.

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

3- نقش تثبیتی دولت:

مبین خط مشی هائی است که جهت حصول به وضع پایدار در قیمت ها ، رشد مطلوب در تولیدات و اشتغال و تناسب در تراز پرداخت ها وضع شده است.

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

4- نقش قانونی دولت:

تدابیر مربوط به تدوین و حفظ مقررات اقتصادی مبین نقش قانونی دولت می باشد.

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

تناسب بین نقش و توانایی های دولت

موضوع تناسب بین نقش دولت با توانایی هایش ، هم شامل تعیین موارد دخالت دولت و هم مرتبط با چگونگی و حسن انجام امور می باشد

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

نقش های دولت

بهبود برابری:		رفع نارسائی های عمومی:		حداقل
حمایت از فقیران:		عرضه کالاهای عمومی:		متوسط
• برنامه فقر زدائی		• دفاع و برقراری نظم و قانون		
• حوادث طبیعی		• حقوق مالکیت		فعال
		• مدیریت اقتصاد کلان		
		• بهداشت عمومی		
عرضه بیمه اجتماعی:	رفع اطلاعات ناقص:	تنظیم انحصار:	آثار خارجی:	
• بیمه های باز توزیعی	• بیمه	• سیاست ضد تراست	• آموزش پایه	
• بیمه بیکاری	(بهداشت، بازنشستگی)	• تنظیم صنایع همگانی	• حفاظت از محیط زیست	
• مزایای خانواده	• تنظیم مالی	(برق، تلفن)		
	• حمایت از مصرف کننده			
تجدید توزیع:		هماهنگ کردن فعالیت بخش خصوصی:		
• باز توزیع دارائی ها		• تقویت بازارها		
		• ابتکارهای گروهی		

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

واژه بودجه

واژه بودجه در ابتدا به معنی کیف چرمی حاوی صورت مخارج و درآمدهای دولت، و بعدها به معنی صورت مخارج و درآمدهای دولت به کار رفت .

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

تاریخچه بودجه

موضوع تهیه و پیشنهاد بودجه و اجرای آن و قراردادن سازمان مالی و اداری بر اساس تهیه و اجرای بودجه، امر جدیدی می باشد.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

تاریخچه بودجه در ایران

سابقه بودجه در ایران به پس از انقلاب مشروطه بر می گردد.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

ضرورت بودجه و بودجه نویسی

بودجه بندی فرایند تخصیص منابع محدود به نیازهای نامحدود و استفاده بهینه از منابع می باشد.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

اهمیت بودجه:

بودجه مهمترین عامل مستقل و پویا در سطح کلان اقتصادی است که جهت اداره و پیشرفت کشور به کار گرفته می شود.

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

نیاز سازمان ها به بودجه بندی

سازمان ها به سه دلیل به بودجه بندی نیاز دارند.

1. نشان دادن مفهوم مالی برنامه ها
2. شناساندن منابع مورد نیاز اجرای برنامه ها
3. کسب معیارهای سنجش، نظارت و کنترل نتیجه ها در مقایسه با برنامه ها

فصل اول: کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد

واژه ها و مفاهیم مهم :

- نظم، امنیت و عدالت
- تحول وظایف اداری
- نظریه دولت - ژاندارم،
- نظریه دولت - رفاه
- اقتصاد با مکانیزم بازار
- تخصیص منابع
- فن بودجه نویسی

فصل دوم:
تعاریف و اصول بودجه

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

تعاریف بودجه

در سیر تکوینی بودجه سه دسته تعریف از بودجه ارائه شده است:

الف) تعاریفی که بر جنبه سیاسی بودجه تاکید دارند

ب) تعاریفی که بر جنبه اقتصادی و مالی تاکید دارند

ج) تعاریفی که بر جنبه های برنامه ای و مدیریت بودجه تاکید دارند

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

الف) تعاریفی که بر جنبه سیاسی بودجه تاکید دارند:

بر این اساس بودجه یکی از اصیل ترین جریانات سیاسی جامعه است که نظارت بر آن ، به ابزاری جهت تفکیک قوای سه گانه تبدیل می شود.

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

ب) تعاریفی که بر جنبه های اقتصادی و مالی تاکید دارند:
نظریه های بودجه از بطن نظریه های اقتصادی زاده شده است. بودجه شاهرگ حیات دولت است که در شریان های آن منابع مالی و اقتصادی جاری است.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

ج) تعاریفی که بر جنبه های برنامه ای و مدیریت بودجه تاکید دارند:
تمامی نویسندگان و متخصصین مالی بر ماهیت برنامه ای بودجه تاکید دارند.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

1-ج) تعاریف برنامه ای بودجه:

بودجه ، برنامه مالی دولت برای یک سال مالی است که حاوی پیش بینی درآمد ها و سایر منابع تامین اعتبار و برآورد هزینه ها برای انجام عملیاتی است که منجر به حصول به اهداف قانونی می گردد.

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

2-ج) اجزاء بودجه کل کشور:

- 1- بودجه عمومی دولت
- 2- بودجه شرکت های دولتی
- 3- بودجه موسساتی که تحت عنوانی غیر از عناوین فوق در بودجه منظور می شود.

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

3-ج) بودجه عمومی دولت

شامل دو جزء است:

1. بودجه عادی برای وزارتخانه ها و موسسات دولتی
2. بودجه عمرانی برای اجرای برنامه های عمرانی

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

سایر تعاریف بودجه:

1. بودجه سندی است که هزینه ها را به اهداف مرتبط می کند
2. بودجه شرحی از کالاها و خدمات مورد خریداری دولت طی یک سال است

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

اصول بودجه:

- اصل سالانه بودن بودجه
- اصل جامعیت
- اصل وحدت بودجه
- اصل شاملیت یا تفصیل
- اصل تخصیص و عدم تخصیص
- اصل انعطاف پذیری بودجه
- اصل تخمینی بودن درآمدها
- اصل تحدیدی بودن هزینه ها
- اصل تعادل

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

اصل سالانه بودن بودجه

دخل و خرج دولت برای یکسال پیش بینی میشود و یکبار برای سال مورد تصویت پارلمان قرار میگیرد

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

اصل جامعیت

مبین این است که بودجه باید به صورت کامل و برای همه دستگاههای دولتی به صورت یکجا تهیه و به مجلس تقدیم گردد.

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

اصل وحدت بودجه

بر اساس این اصل تمام برنامه ها، فعالیت ها و طرح های دولت و دخل و خرج آن باید در سندی واحد ارائه گردد.

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

اصل شاملیت یا تفصیل

شاملیت در بودجه به معنی تهیه بودجه به صورت تفصیلی می باشد.

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

اصل تخصیص و عدم تخصیص

مبین این است که تمام ارقام منظور در بودجه باید به همان وضع و ترتیبی که در بودجه تعیین شده وصول یا به مصرف برسد.

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

اصل انعطاف پذیری بودجه

مدیران دستگاه های دولتی مجازند در قالب مکانیزم اصلاح بودجه، تغییراتی جزئی در بودجه مصوب سالانه به عمل آورند.

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

اصل تخمینی بودن درآمدها

درآمدهای پیش بینی شده در بودجه جنبه تخمینی دارد و وصول آن ها نیازمند مجوز قانونی می باشد.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

اصل تحدیدی بودن هزینه ها

اعتبارات مصوب برای هر نوع هزینه تا حد همان اعتبار مصوب قابل خرج است؛ نه بیشتر و نه کمتر

نام درس : فراگردتنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

اصل تعادل

مبین این است که بودجه نباید کسری داشته باشد و منابع درآمدی آن باید با جمع هزینه های آن برابر باشد.

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

ارزیابی نظریه های مختلف در خصوص تعادل در بودجه دولت

می توان آنها را به 3 گروه تقسیم کرد:

الف) رعایت توازن سالانه در بودجه (نظریه های کلاسیک ها)

ب) عدم تعادل در بودجه دولت

ج) حمایت از تعادل در بودجه ، ولی نه به صورت سالانه

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

الف) رعایت توازن سالانه در بودجه (نظریه های کلاسیک ها)

دلایل حمایت از این نظریه:

1- ایجاد تعادل سالانه در بودجه دولت؛ مانند مالیه خصوصی امری مناسب خواهد بود

2- کسری بودجه دولت باعث ایجاد تورم میشود

3- اجبار دولت به رعایت تعادل سالانه بودجه باعث جلوگیری از رشد بی رویه بخش عمومی و مخارج دولت میشود

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

ب) عدم تعادل در بودجه

کسر بودجه، به خاطر تزریق پول به جامعه، تقاضا برای کالاها و خدمات را افزایش داده و باعث تحریک اقتصادی شود اما مازاد بودجه کارکرد معکوس دارد.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

حمایت از تعادل در بودجه ، ولی نه به صورت سالانه

بودجه دولت باید در یک دور تجاری چند ساله متوازن شود.

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

واژه ها و مفاهیم مهم:

- اصول بودجه
- اصلاح بودجه
- متمم بودجه
- توازن سالانه
- بودجه چند دوازدهم

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل سوم:
طبقه بندی بودجه

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

مقدمه

طبقه بندی بودجه، زمینه لازم را برای تجزیه و تحلیل و تصمیم گیری فراهم می کند.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

اهداف طبقه بندی بودجه ای

- 1- امکان پذیر شدن برنامه ریزی و تصمیم گیری
- 2- بهبود مدیریت
- 3- فراهم نمودن اطلاعات لازم جهت تجزیه و تحلیل عملیات اقتصادی دولت .
- 4- فراهم نمودن مکانیزم لازم برای نظارت بر عملیات دولت .

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طبقه بندی بودجه در سیر تکوین بودجه

به موازات تکامل اهداف و تعاریف بودجه، طبقه بندی های مختلف بودجه، پدیدار شده است

فصل دوم: تعاریف و اصول بودجه

انواع طبقه بندی بودجه ای

1- طبقه بندی درآمدها و سایر منابع اعتبار

2- طبقه بندی هزینه ها

3- طبقه بندی عملیاتی

4- طبقه بندی سازمانی

5- طبقه بندی اقتصادی

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طبقه بندی درآمد ها و سایر منابع تامین اعتبار

- 1-درآمد عمومی
- 2-درآمد اختصاصی
- 3-درآمد شرکت های دولتی

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

درآمد عمومی

شامل درآمدهای وزارتخانه ها و موسسات دولتی و سود سهام شرکتهای دولتی و درآمد حاصل از انحصارات و مالکیت می باشد.

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

درآمد اختصاصی

درآمدهایی است که به موجب قانون، برای مصارف خاص در بودجه کل کشور تحت عنوان درآمد اختصاصی منظور می گردد .

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

درآمد شرکت های دولتی

عبارت است از درآمدهایی که در قبال ارائه خدمت و یا فروش کالا عاید این شرکت ها می گردد.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

سایر منابع تامین اعتبار

شامل مبالغی است که تحت عنوان وام، انتشار اوراق قرضه، برگشتی از پرداخت های سالهای قبل و عناوین مشابه در قانون بودجه پیش بینی می شود.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طبقه بندی هزینه ها

طبقه بندی هزینه ها ، عملیات دولت را در قالب خدمات و کالاهایی که خریده است تشریح می کند.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طبقه بندی هزینه ها در ایران

در بودجه عمومی دولت، هزینه ها به چهار فصل و هر فصل به تعدادی "ماده" و نیز اجزای آن تقسیم شده است

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طبقه بندی هزینه بر اساس فصول هزینه ها

1- هزینه های جاری

2- هزینه های سرمایه ای

3- پرداختهای انتقالی

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

1- هزینه های جاری

هزینه های جاری در مقابل دریافت کالا ها و خدماتی که برای اجرای عملیات و وظایف جاری سازمان دولتی ضروری است هزینه می شود.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

انواع هزینه های جاری

هزینه های جاری معمولاً شامل هزینه های پرسنلی و هزینه های اداری می باشد.

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

هزینه های پرسنی

هزینه هایی هستند که تحت عناوین مختلف حقوق، دستمزد، مزایا، پاداش، اضافه کار و امثال آن ها به کارکنان شاغل در سازمان های دولتی پرداخت می شود.

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

هزینه های اداری

هزینه هایی است که برای استفاده از خدمات خاص، نگهداری اموال منقول و غیر منقول، تسهیلات و تهیه مواد و لوازم مصرف شدنی و یا نظارت پرداخت میشود.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

هزینه های سرمایه ای

مخارجی هستند که موجب ایجاد یا افزایش اموال و دارائی های ثابت
میشود .

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

انواع هزینه های سرمایه ای

خرید ساختمان، خرید زمین، خرید ماشین آلات، خرید کالای مصرف نشدنی، سرمایه گذاری در بخش های عمومی و خصوصی و ...

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

پرداخت های انتقالی

مخارجی است که به صورت یک طرفه از جانب دولت به افراد و واحدهای مختلف پرداخت میشود.

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

انواع پرداخت های انتقالی

بازپرداخت اصل و فرع بدهی ها و وام های دریافتی، کمک های بلاعوض به بخش خصوصی، پرداخت دیون سالهای قبل و.. میگردد.

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طبقه بندی هزینه ها بر اساس مواد هزینه

در این طبقه بندی، هزینه های مربوط به هر فصل، برنامه یا فعالیت، بر حسب نوع هزینه ها، به ترتیبی گروه بندی میشوند که هزینه های متجانس و متشابه در طبقه واحدی قرار گیرند.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طبقه بندی عملیات

در این طبقه بندی، اعتبارات و هزینه های دولت با توجه به هدف آن ها، به صورت وظایف، برنامه ها، طرحها و فعالیت های مختلف، پیش بینی می شود.

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

اصول طبقه بندی عملیات:

- 1- کلیه وظایف، خدمات، فعالیت ها، و عملیات دولت باید در طبقه بندی منظور گردد
- 2- طبقه بندی، معمولاً به صورت هرمی است که وظایف کلی دولت در قسمت فوقانی و وظایف جزئی در قسمت تحتانی آن قرار می گیرد.
- 3- آن دسته از خدمات و عملیات دولت که نمی توان آنها را به برنامه ها و فعالیت های مشخص ارتباط داد، در طبقه بندی جداگانه ای طبقه بندی میشوند
- 4- در طبقه بندی عملیاتی، اعتبارات مربوط به تاسیسات عمومی دولت، ضمن اعتبارات برنامه ها و فعالیت هایی که باید از تاسیسات مذکور استفاده نمایند منظور میگردد.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طبقه بندی عملیات در ایران

عناوین اصلی طبقه بندی عملیات در ایران عبارتند از:

1-امور

2-فصل

3-برنامه

4-فعالیت و طرح

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

امور

مجموعه ای از کوشش های سازمان یافته همگن است که بخش عمده و قابل ملاحظه ای از وظایف دولت را در بر میگیرد

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

فصل

مجموعه وظایف مشخصی است که حاوی برنامه های به هم مرتبط بوده و برنامه ریزی دراز مدت و میان مدت برای نیل به هدفهای اساسی، در قالب آن انجام می گیرد

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگردتنظیم تا کنترل بودجه

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

برنامه

مجموعه ای از عملیات مرتبط به هم است که اجزای آنها قسمتی از هدفهای اساسی فصل را در چهارچوب سیاستها و خط مشیها تامین میکند

نام درس : فراگردتنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

فعالیت و طرح

مجموعه عملیات و خدمات مشخصی است که به منظور دستیابی به قسمتی از اهداف برنامه صورت میگیرد.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

فعالیت:

یک سلسله عملیات و خدمات مشخصی است که برای تحقق بخشیدن به هدف های برنامه سالانه طی یک سال اجرا میشود و هزینه آن از محل اعتبارات جاری تامین میشود

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طرح:

مجموعه عملیات و خدمات مشخصی است که بر اساس مطالعات توجیهی فنی و اقتصادی و یا اجتماعی، توسط دستگاه اجرایی انجام میشود.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

انواع طرح عمرانی:

1-انتفاعی   2- غیر انتفاعی   3-مطالعاتی

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طرح عمرانی غیر انتفاعی:

طرحی است که برای انجام برنامه های رفاه اجتماعی و عملیات زیر بنائی و یا احداث ساختمان و تاسیسات جهت تسهیل کلیه وظایف دولت اجرا میشود.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طرح عمرانی انتفاعی:

طرحی است که در مدت معقول پس از شروع به بهره برداری، علاوه بر تامین هزینه های جاری و استهلاک سرمایه به تبعیت از سیاست دولت سود مناسبی را نیز عاید نماید

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طرح مطالعاتی:

طرحی است که بر اساس قرارداد بین سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و یا سایر دستگاههای اجرایی با موسسات علمی و مطالعاتی، اجرا میگردد

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طبقه بندی سازمانی

در این طبقه بندی، اعتبارات و هزینه ها بر حسب هر یک از سازمانهای دولتی که پیشنهاد دهنده و اجرا کننده برنامه های مصوب می باشند، پیش بینی میشوند

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طبقه بندی سازمانی در ایران

واحدهای سازمانی منظور در بودجه کل کشور به شرح ذیل میباشد:

1-وزارتخانه ها

2-موسسات دولتی

3-شرکتهای دولتی و بانکها

4-موسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی

5-موسسات انتفاعی و بازرگانی وابسته به دولت

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

1- وزارتخانه

عالیترین ارگان اجرائی کشور است که با قصد تحقق یک یا چند هدف دولت به وجود می آید و در راس آن وزیر قرار میگیرد.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

2- موسسه دولتی

واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون ایجاد و زیر نظر یکی از قوای سه گانه اداره میشود و عنوان وزارتخانه ندارد.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

انواع موسسات دولتی در ایران:

الف: موسسه دولتی مستقل

ب: موسسه دولتی وابسته

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

موسسات دولتی مستقل:

منظور موسساتی است که برای انجام وظایفی بوجود می آیند که مشخصا با وظایف و ماموریت‌های هیچکدام از وزارتخانه ها ارتباط و وابستگی ندارند.

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

انواع موسسات مستقل در ایران:

- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

- سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی

- سازمان انرژی اتمی ایران

- کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

- نهاد ریاست جمهوری

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

ب) موسسه دولتی وابسته

موسساتی که وظایف هر یک از آنها بخشی از وظایف یک وزارتخانه بخصوص است که بنا به دلایل و شرایطی ، در قالب یک انگاره تشکیلاتی علیحده سازماندهی و اداره میشوند.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

3- شرکت دولتی

واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد و بیش از پنجاه درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

4- موسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی

واحدهای سازمانی مشخصی هستند که با اجازه قانون به منظور انجام وظایف و خدماتی که جنبه عمومی دارد تشکیل شده یا میشود.

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

انواع موسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی در ایران

- 1- شهرداریها و شرکتهای تابعه
- 2- جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران
- 3- سازمان تامین اجتماعی
- 4- بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی
- 5- کمیته امداد امام خمینی(ره)
- 6- بنیاد شهید انقلاب اسلامی
- 7- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
- 8- بنیاد 15 خرداد
- 9- سازمان تبلیغات اسلامی
- 10- بنیاد امور بیماریهای خاص
- 11- کمیته ملی المپیک ایران
- 12- کلیه فدراسیونهای ورزشی

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

5- موسسات انتفاعی و بازرگانی وابسته به دولت

این موسسات مانند شرکتهای دولتی به صورت بازرگانی اداره میشوند، لیکن حساب تقسیم سود ندارند و مازاد درآمدهای آن ها به درآمد عمومی واریز میشود .

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

انواع موسسات انتفاعی و بازرگانی وابسته به دولت در ایران:

سازمان بنادر و کشتیرانی

سازمان صنایع دفاع

سازمان صنایع ملی

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

طبقه بندی اقتصادی

طبقه بندی اقتصادی عملیات دولت ،اطلاعاتی را که جهت بررسی آثار اقتصادی عملیات دولت مورد نیاز است در اختیار میگذارد. میپردازد.

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

انواع حساب ها در طبقه بندی اقتصادی:

- 1- حسابهای سرمایه ای
- 2- حسابهای جاری
- 3- حسابهای موسسات بازرگانی
- 4- سایر حسابها

فصل سوم: طبقه بندی بودجه

واژه ها و مفاهیم مهم :

- طبقه بندی درآمدها
- طبقه بندی هزینه ها
- طبقه بندی عملیاتی
- طبقه بندی سازمانی
- طبقه بندی اقتصادی

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم:

سیکل بودجه و سازمانهای بودجه ای (بازیگران بودجه)

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگردتنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجه ای (بازیگران بودجه)

سیکل بودجه

بودجه از چهار مرحله تشکیل میشود که در مجموع این چهار مرحله ، دور بودجه ای یاسیکل بودجه نامیده میشود

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

مراحل بودجه (سیکل بودجه)

1- تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه

2- تصویب بودجه

3- اجرای بودجه

4- نظارت و کنترل بودجه

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

سازمانهای بودجه ای (بازیگران بودجه)

سازمان های بودجه ای ایران وابسته به یکی از قوای سه گانه می باشند.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

سازمان های بودجه ای وابسته به قوه مقننه:

• دیوان محاسبات

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

سازمان های بودجه وابسته به قوه مجریه:

- هیات دولت
- شورای اقتصاد
- وزارت امور اقتصادی و دارائی
- خزانه
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- کمیته های برنامه ریزی استان و شهرستان
- دستگاههای اجرایی

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)
سازمان های بودجه وابسته به قوه قضائیه
• سازمان بازرسی کل کشور

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

الف: نقش قوه مقننه در تدوین سیاستهای اقتصادی و مالی

مجلس شورای اسلامی و کمیسیون های آن، نقش اساسی در بررسی لایحه بودجه کشور دارد و علاوه بر آن، دیوان محاسبات مجلس به تحقق اهداف دیوان محاسبات کشور کمک مینماید

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

1-الف) دیوان محاسبات

دیوان محاسبات کشور نهاد نظارت کننده از طرف "ملت" بر درآمدها و هزینه های دولت است.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

اهداف دیوان محاسبات

1- کنترل عملیات و فعالیتهای مالی کلیه وزارتخانه ها ، موسسات و شرکت های دولتی

2- بررسی و حسابرسی وجوه مصرف شده و درآمدها و سایر منابع تامین اعتبار در ارتباط با سیاستهای مالی تعیین شده

3- تهیه و تدوین گزارش حاوی نظرات در مورد گزارش تفریغ بودجه و ارائه آن به مجلس

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

ب: نقش قوه مجریه در تنظیم خط مشیهای اقتصادی

1-ب) هیات دولت: لایحه بودجه سالیانه پس از تأیید و تصویب هیات دولت، توسط رئیس جمهور جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم میگردد.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

2-ب) شورای اقتصاد

هدف شورای اقتصاد، هدایت و هماهنگ کردن امور اقتصادی کشور می باشد

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

اعضای شورای اقتصاد کشور:

- 1- وزیر امور اقتصادی و دارایی
- 2- وزیر کار و امور اجتماعی
- 3- وزیر جهاد کشاورزی
- 4- وزیر بازرگانی
- 5- وزیر صنایع و معادن
- 6- وزیر نفت
- 7- وزیر نیرو
- 8- رئیس کل بانک مرکزی
- 9- رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- 10- رئیس جمهور

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

وظایف شورای اقتصاد

- 1- تعیین هدفهای کلی برنامه های عمرانی کشور
- 2- بررسی خط مشی ها و سیاستهای اقتصادی و اجتماعی جهت طرح در هیات وزیران
- 3- اظهار نظر نسبت به برنامه های عمرانی جهت طرح در هیات وزیران
- 4- تعیین خط مشی تنظیم بودجه کل کشور
- 5- بررسی بودجه کل کشور برای طرح در هیات وزیران
- 6- اتخاذ تصمیم درباره مسائلی که مسئولان دستگاههای اجرایی در زمینه اجرای طرحها و فعالیت ها با آن مواجه و در شورا مطرح مینماید
- 7- تصویب اصول و سیاستها و ضوابط مربوط به اعطای وام از محل اعتبارات عمرانی به موسسات دولتی و شرکتهای دولتی و سایر موسسات بخش عمومی و شهرداریها به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارائی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- 8- تصویب اصول و سیاستها و ضوابط مربوط به اعطای وام و یا مشارکت دولت در سرمایه گذاری موسسات خصوصی از طریق بانکها و موسسات اعتباری تخصصی به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارائی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- 9- تصویب اصول و سیاستها و ضوابط مربوط به اخذ وام و اعتبارات خارجی که توسط کمیته ای مرکب از نمایندگان وزارت امور اقتصادی و دارائی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و بانک مرکزی ایران تنظیم و پیشنهاد خواهد شد

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

3-ب) وزارت امور اقتصادی و دارایی

وظایف بودجه ای این سازمان به شرح زیر است:

- 1- همکاری با سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور در رابطه با پیش بینی درآمدها و سایر منابع اعتبار بودجه
- 2- فراهم نمودن منابع مالی برای اجرای برنامه های دولت
- 3- نظارت بر پرداخت های خارجی دولت و نگهداری حساب آنها
- 4- وصول کلیه درآمدهای دولت و انجام کلیه پرداخت های دولت از طریق خزانه داری کل
- 5- تهیه گزارش عملکرد بودجه کل کشور تا پایان آذر ماه هر سال
- 6- نظارت مالی بر بودجه (نظارت قبل از خرج)

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

1-3-ب) خزانه

خزانه یک سازمان مالی بسیار وسیع است که وظیفه آن دریافت کلیه عایدات دستگاههای دولتی و وابسته به دولت و پرداخت کلیه مخارج آنها در چارچوب بودجه دولت میباشد.

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

4-ب) سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

وظایف این سازمان به شرح زیر است:

- 1-1 انجام مطالعات و بررسی های اقتصادی و اجتماعی به منظور برنامه ریزی و تنظیم بودجه و تهیه گزارش های اقتصادی و اجتماعی
- 1-2 تهیه برنامه دراز مدت یا تبادل نظر با دستگاه های اجرایی و تسلیم آن به شورای اقتصاد
- 1-3 تهیه برنامه عمرانی 5 ساله
- 1-4 پیشنهاد خط مشی ها و سیاست های مربوط به بودجه کل کشور به شورای اقتصاد
- 1-5 تهیه و تنظیم بودجه کل کشور
- 1-6 نظارت مستمر بر اجرای برنامه ها و پیشرفت سالانه آن ها
- 1-7 هماهنگ نمودن روش ها و برنامه های آماری کشور
- 1-8 ارزشیابی کارایی و عملکرد دستگاه های اجرایی و گزارش آن به رئیس جمهور
- 1-9 بررسی گزارش ها و مسائلی که باید در شورای اقتصاد مطرح شود

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

وظایف رسیدگی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور:

الف) رسیدگی به بررسی بودجه عمومی دولت (پیشنهادی وزارتخانه ها و موسسات دولتی

ب) رسیدگی و بررسی بودجه پیشنهادی شرکتهای دولتی

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

5-ب) کمیته برنامه ریزی استان و شهرستان

تنظیم بودجه سازمانهایی که از نظام بودجه استانی پیروی میکنند از طریق کمیته برنامه ریزی استان انجام میشود .

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

5-ب) انواع کمیته های برنامه ریزی استان و شهرستان

کمیته برنامه ریزی استان شامل 4 کمیته زیر می باشد:

1. ستاد بودجه ریزی امور اجتماعی
2. ستاد بودجه ریزی امور تولیدی
3. ستاد بودجه ریزی امور زیر بنایی
4. ستاد هماهنگی درآمدهای کشور

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

اعضای کمیته برنامه ریزی استان:

- 1- استانداری (رئیس کمیته)
- 2- رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان که دبیر کمیته نیز میباشد
- 3- مدیر کل صنایع و معادن
- 4- مدیر کل امور اقتصادی و دارایی
- 5- مدیر کل جهاد کشاورزی
- 6- مدیران عامل سازمان آب منطقه ای و برق منطقه ای
- 7- مدیر کل راه و ترابری
- 8- مدیر کل آموزش و پرورش
- 9- رئیس دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان
- 10- مدیر کل مسکن و شهرسازی
- 11- مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی
- 12- مدیر کل کار و امور اجتماعی
- 13- یک نفر از اعضای هیات علمی دانشگاه ها و یا کارشناسان برنامه ریزی استان

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

6-ب) دستگاہهای اجرایی

منظور سازمان هایی است که وظایف دولت را انجام میدهند.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

ج) نظارت قوه قضائیه از طریق سازمان بازرسی کل کشور

بازرسی کل کشور که وابسته به قوه قضائیه است، بر عملکرد مالی دستگاهها و سازمان های دولتی نظارت دارد و با متخلفان دولتی برخورد قانونی مینماید.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

انواع بازرسی سازمان بازرسی کل کشور:

الف) بازرسی مستمر بر اساس برنامه منظم در تمام دستگاه هایی که از بودجه تغذیه میکنند

ب) بازرسی فوق العاده و خارج از برنامه بر اساس اخبار و گزارشات

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

نکات مورد توجه سازمان بازرسی کل کشور:

- 1- کشف موارد عدم رعایت انضباط مالی در دستگاههای دولتی
- 2- عدم واریز درآمدها به حساب خزانه دولت
- 3- به کارگیری نیروهای بازنشسته و بازخریدی علیرغم ممنوعیت قانونی
- 4- پرداخت حق ماموریتهای بی مورد

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

واژه ها و مفاهیم مهم:

• سیکل بودجه

• پیشنهاد بودجه

• تصویب بودجه

• اجرای بودجه

• کنترل بودجه

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل پنجم:
تنظیم و پیشنهاد بودجه

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

تنظیم و پیشنهاد بودجه

بر اساس اصل 52 قانون اساسی، بودجه سالانه کشور، از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس شورای اسلامی تسلیم گردید

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

اقدامات مرتبط با تهیه و تنظیم بودجه در ایران:

1. پیش بینی مقدماتی بودجه
2. تهیه گزارش اقتصادی سالانه
3. بخشنامه بودجه
4. تهیه و تنظیم بودجه در دستگاهها
5. بررسی بودجه
6. ارائه بودجه به شورای اقتصاد

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

1-پیش بینی مقدماتی بودجه

اولین حرکت در زمینه درآمد های سال بعد ، در دفتر اقتصاد کلان سازمان مدیریت و برنامه ریزی و با همکاری بانک مرکزی ، وزارت دارایی و وزارت نفت آغاز میشود .

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

2-تهیه گزارش اقتصادی سالانه

گزارش اقتصادی که حاوی پیش بینی های کلی تعادل های اساسی اقتصاد در سال آینده است ، توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تهیه و به شورای اقتصاد داده شود .

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

3- بخشنامه بودجه

بخشنامه بودجه حاوی سیاستها و خط مشی های راهنما در تهیه و تنظیم بودجه دستگاههای اجرائی می باشد

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

4-تهیه و تنظیم بودجه در دستگاهها

با ارسال بخشنامه بودجه و فرمها و دستورالعملهای مربوطه ،
کاربودجه نویسی در دستگاه های اجرائی با توجه به مفاد بخشنامه
آغاز می شود .

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

5- بررسی بودجه

در سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ، درخواست بودجه های جاری و عمرانی هر وزارتخانه حسب مورد در یکی از کمیته های چهارگانه طرح و مورد رسیدگی قرار میگیرد.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

کمیته های چهارگانه بررسی بودجه در سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور:

- 1- ستاد هماهنگی درآمدهای کشور
- 2- ستاد بودجه ریزی امور اجتماعی
- 3- ستاد بودجه ریزی امور تولیدی
- 4- ستاد بودجه ریزی امور زیربنایی

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل چهارم: سیکل بودجه و سازمانهای بودجهای (بازیگران بودجه)

انواع بررسی بودجه :

1- بررسی برنامه ها

2- بهبود مدیریت

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

1- بررسی برنامه ها

برنامه ها و عملیات دستگاه ها باید در سطوح بالاتر مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد و هماهنگ شود.

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

2- بهبود مدیریت

سازمان مدیریت با وادار ساختن دستگاه ها به صرفه جوئی ،
موجبات بهبود مدیریت را فراهم می سازد .

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

6-ارائه بودجه به شورای اقتصاد

سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور پس از بررسی بودجه دستگاه های اجرائی نتیجه کار را به شورای اقتصاد ارائه می دهد .

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

7-تهیه لایحه بودجه و ارسال آن به هیئت دولت

سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور براساس مصوبات شورای اقتصاد، لایحه بودجه کل کشور را تدوین می نماید و آن را جهت تصویب به دولت ارائه می دهد.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

لایحه بودجه

پس از تصویب لایحه بودجه در هیئت وزیران ، لایحه بودجه کل کشور همراه با گزارش اقتصادی ، توسط رئیس جمهور به مجلس شورای اسلامی تقدیم می شود.

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

بخش های لایحه بودجه

- پیام بودجه
- متن لایحه بودجه
- پیوست های بودجه

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

پیام بودجه

پیام بودجه که هنگام تقدیم بودجه به مجلس توسط رئیس جمهور به صورت شفاهی خوانده می شود، حاوی نکات عمده سیاست مالی پیشنهادی و شرایط اساسی برآوردها می باشد.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

متن لایحه بودجه

متن لایحه بودجه شامل یک ماده واحده و تبصره هاست.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

پیوست های بودجه

منظور از پیوست های بودجه همان اسناد ضمیمه می باشد.

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

بودجه شرکتهای دولتی

شرکتهای دولتی بودجه خود را بر اساس دستور العمل تهیه و تنظیم بودجه شرکتهای دولتی تنظیم و پس از تصویب مجمع عمومی آن را به سازمان مدیریت ارائه می کنند.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل پنجم: تنظیم و پیشنهاد بودجه

واژه ها و مفاهیم مهم:

- بخشنامه بودجه
- بررسی بودجه
- لایحه بودجه
- پیام بودجه
- ضوابط مالی تنظیم بودجه

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل ششم:
تصویب بودجه

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل ششم: تصویب بودجه

بودجه و دموکراسی

انتقال حق تصویب بودجه به مردم یا نمایندگان آنها در مجلس یکی از مصداق های دموکراسی می باشد.

فصل ششم: تصویب بودجه

اهمیت لایحه بودجه

لایحه بودجه مهم ترین لایحه ای است که دولت به مجلس می دهد. لایحه بودجه حاوی سیاست ها و برنامه های دولت می باشد.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل ششم: تصویب بودجه

صلاحیت مالی و بودجه ای مجلس

مجلس با تصویب بودجه به دولت اجازه می دهد تا:

- 1- درآمدهای پیش بینی شده را تامین کند.
- 2- هزینه های مورد لزوم خود را پرداخت کند.

فصل ششم: تصویب بودجه

خصایص قانون بودجه

1. ارقام مخارج پیشنهادی، منشاء تعهدات دولت برای این مخارج نمی باشد.
2. لایحه بودجه فقط برای استفاده دولت است و قانونی نیست که اشخاص برای حقوق خود یا دعاوی دولت بتوانند از آن استفاده بکنند.
3. ارقام درآمد مندرج در بودجه منشاء حقوقی مطالبات دولت نیست
4. تصویب لایحه بودجه و ذکر ارقام درآمد، برای دستگاه های وصول کننده تکلیف ایجاد می کند.
5. بودجه همیشه به شکل لایحه به مجلس می رود.
6. لایحه بودجه هر سال بید توسط مجلس تصویب شود.
7. مجلس نمی تواند تصویب موقت لایحه را به کمیسیون بدهد.
8. نمایندگان نمی توانند پیشنهادهاتی بدهند که متضمن افزایش هزینه ها باشد

فصل ششم: تصویب بودجه

انواع بودجه تقدیمی به مجلس

1. لایحه بودجه کل کشور
2. لوایح بودجه های موقت (یک تا سه ماهه)
3. لایحه اصلاح بودجه کل کشور
4. لایحه متمم بودجه

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل ششم: تصویب بودجه

1- لایحه بودجه کل کشور

طبق اصل 52 قانون اساسی، بودجه سالانه کل کشور از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم می گردد.

فصل ششم: تصویب بودجه

2- لوایح بودجه های موقت (یک تا سه ماهه)

در مواقعی که لایحه بودجه کل کشور برای سال بعد تا پایان سال به تصویب نرسد، درچنین مواقعی از لوایح قانونی اجازه انجام هزینه های کشور برای مدت یک یا دو یا سه ماه استفاده می شود.

فصل ششم: تصویب بودجه

3- لایحه اصلاح بودجه کل کشور

در مواقعی که ضمن اجرای بودجه کل کشور در طول سال مالی نیاز به تغییر در بودجه باشد، این تغییرات از طریق لایحه اصلاح بودجه به مجلس تقدیم می شود.

فصل ششم: تصویب بودجه

4- لایحه متمم بودجه

در صورتی که درآمدهای وصولی، بیش از رقم پیش بینی شده باشد دولت مکلف به وصول آن است، اما برای هزینه کردن وجوه اضافی مکلف به ارائه لایحه متمم بودجه است.

فصل ششم: تصویب بودجه

انواع بودجه تقدیمی به مجلس

1. لایحه بودجه کل کشور
2. لوایح بودجه های موقت (یک تا سه ماهه)
3. لایحه اصلاح بودجه کل کشور
4. لایحه متمم بودجه

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل ششم: تصویب بودجه

شوردر لایحه بودجه

قانون بودجه به صورت یک شوری در مجلس بررسی می شود.

فصل ششم: تصویب بودجه

تصویب بودجه در شرکتهای دولتی

بودجه پیشنهادی شرکت های دولتی ، پس از اعمال نظرات سازمان مدیریت و تأیید مدیر عامل و تصویب مجمع عمومی برای درج در لایحه بودجه به سازمان مدیریت می رود.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل ششم: تصویب بودجه

موارد خاص در تصویب بودجه:

1. امتناع مجلس از تصویب بودجه: که به معنی مخالفت با دولت است
2. بودجه یک یا چند دوازدهم: در صورت عدم تصویب به موقع بودجه، دولت می تواند تقاضای اعتبار موقت چند دوازدهم بدهد.

فصل ششم: تصویب بودجه

واژه ها و مفاهیم مهم:

- اهمیت لایحه بودجه
- طرح و لایحه
- شور در لایحه بودجه
- لوایح موقت
- کمیسیون تلفیق

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل هفتم: اجرای بودجه

فصل هفتم: اجرای بودجه

اجرای بودجه

منظور از اجرای بودجه، مراحل مربوط به وصول درآمدها و منابع تامین اعتبار و مصرف اعتبارات مصوب برای نیل به اهداف می باشد.

فصل هفتم: اجرای بودجه

اجرای بودجه در مورد هزینه ها

شامل 4 مرحله است:

1. ابلاغ بودجه
2. مبادله موافقتنامه های فعالیت های جاری و عمرانی
3. تخصیص و تقسیط اعتبار
4. مصرف اعتبارات

فصل هفتم: اجرای بودجه

ابلاغ بودجه

لایحه بودجه پس از تصویب مجلس و تأیید شورای نگهبان، از طرف مجلس به رئیس جمهور ابلاغ و رئیس جمهور نیز آن را به کلیه دستگاه های اجرایی ابلاغ می کنند.

فصل هفتم: اجرای بودجه

مبادله موافقت نامه طرح و فعالیت

موافقت نامه سندی است مالی که به موجب آن دستگاه اجرایی تعهد می نماید تا شرح عملیات موافقت نامه را رعایت نموده و سازمان مدیریت نیز تعهد می نماید به تناسب پیشرفت امور تخصیص اعتبار دهد

فصل هفتم: اجرای بودجه

تخصیص اعتبار مصوب

تخصیص اعتبار عبارتست از تجویز استفاده از مبالغ معینی از اعتبارات مصوب سالانه در دوره های زمانی مشخص

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل هفتم: اجرای بودجه

مصرف اعتبارات

در این مرحله مخارج دولت به عمل در می آید.

فصل هفتم: اجرای بودجه

مراحل مصرف اعتبارات:

1. تشخیص
2. تامین اعتبار
3. تعهد
4. تسجیل
5. حواله
6. درخواست وجه
7. هزینه

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل هفتم: اجرای بودجه

1- تشخیص

عبارتست از تعیین و انتخاب کالاها و خدمات مورد نیاز
دستگاه اجرایی

فصل هفتم: اجرای بودجه

2- تامین اعتبار

عبارت است از اختصاص تمام یا قسمتی از اعتبارات مصوب
برای هزینه معین

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل هفتم: اجرای بودجه

3- تعهد

عبارت است از ایجاد دین بر ذمه دولت

فصل هفتم: اجرای بودجه

4-تسجیل

عبارت است از تعیین میزان بدهی قابل پرداخت به موجب مدارک اثبات کننده بدهی

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل هفتم: اجرای بودجه

5- حواله

مبین دستور پرداخت رئیس دستگاه به ذی حساب می باشد

فصل هفتم: اجرای بودجه

6- درخواست وجه

ذیحساب با تکمیل فرم درخواست وجه از خزانه ، درخواست می کند وجوه لازم به حساب بانکی دستگاه واریز شود.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل هفتم: اجرای بودجه

7- هزینه

عبارت است از پرداخت هائی است که به طور قطع به
ذینفع صورت می گیرد

فصل هفتم: اجرای بودجه

تتخواه گردان :

مبلغی است که برای تامین مخارج نقدی و جزئی تعیین می گردد و در نوبت های معین معادل وجوه مصرفی، آن را به میزان اولیه می رسانند.

فصل هفتم: اجرای بودجه

انواع تنخواه گردان :

1. تنخواه گردان خزانہ
2. تنخواه گردان استان
3. تنخواه گردان حسابداری
4. تنخواه گردان پرداخت

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل هفتم: اجرای بودجه

1- تنخواه گردان خزانه

که در اختیار وزارت دارائی قرار می گیرد

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل هفتم: اجرای بودجه

2- تنخواه گردان استان

که در اختیار نمایندگی خزانه در هر استان قرار میگیرد

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل هفتم: اجرای بودجه

3- تخواه گردان حسابداری

که در اختیار ذی حساب قرار میگیرد

فصل هفتم: اجرای بودجه

4- تنخواه گردان پرداخت

که از طرف ذیحساب و با تائید رئیس دستگاه در اختیار
مامورینی که مجاز به دریافت تنخواه هستند قرار میگیرد

نام درس : فراگردتنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل هفتم: اجرای بودجه

پیش پرداخت:

پرداختی است که از محل اعتبارات مربوطه و پیش از انجام کار به طرف مقابل صورت می گیرد

فصل هفتم: اجرای بودجه

علی الحساب

پرداختی است که به منظور ادی قسمتی از تعهد صورت می گیرد از محل اعتبارات مربوطه و پیش از انجام کار به طرف مقابل صورت می گیرد

فصل هفتم: اجرای بودجه

اجرای بودجه در مورد درآمد ها

اگر درآمدها در عمل کمتر از مصوب شد باید دولت از طریق افزایش سایر منابع و یا کاهش اعتبار هزینه اقدام کند. اگر درآمدها بیشتر از مصوب شد نیاز به متمم دارد

فصل هفتم: اجرای بودجه

روشهای انعطاف پذیری بودجه

1. اصلاح بودجه و متمم بودجه
2. اعتبارات ردیف های متفرقه
3. تبصره های بودجه

فصل هفتم: اجرای بودجه

مرحله اجرای بودجه در شرکت های دولتی

اجرای بودجه شرکت های دولتی شبیه اجرای بودجه وزارت خانه ها است با این تفاوت که:

1. نیاز به تخصیص ندارد
2. منعطف تر است
3. مبتنی بر سیستم حسابداری بازرگانی است

فصل هفتم: اجرای بودجه

معاملات دولتی

خرید و فروش کالا و خدمات در دستگاه های دولتی تابع تشریفات
معاملات دولتی و برگزاری مناقصه و مزایده می باشد.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل هفتم: اجرای بودجه

اسراف :

خرج کردن چیزی در جای خود و بیش از حد لازم

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل هفتم: اجرای بودجه

تبدیر:

خرج کردن چیزی در غیر محل خود

فصل هفتم: اجرای بودجه

لزوم رعایت انضباط ملی و پرهیز از اسراف در تخصیص و مصرف اعتبارات

اسراف و تبذیر باعث اتلاف منابع می گردد و باید در مرحله تنظیم بودجه و هم در مرحله اجرای آن جلوی آن گرفته شود.

فصل هفتم: اجرای بودجه

واژه ها و مفاهیم مهم:

- ابلاغ بودجه
- مبادله موافقتنامه
- تخصیص اعتبار
- تبصره های بودجه
- اسراف و تبذیر

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگردتنظیم تا کنترل بودجه

فصل هشتم:
کنترل بودجه

فصل هشتم: کنترل بودجه

کنترل اجرای بودجه

کنترل اجرای بودجه از وظایف مجلس است و مجلس می تواند از مکانیزم کنترل حین اجرا و پس از اجرا استفاده کند.

فصل هشتم: کنترل بودجه

انواع کنترل

1. کنترل قوه مجریه
2. کنترل قوه مقننه

فصل هشتم: کنترل بودجه

1- نظارت و کنترل قوه مجریه (نظارت درونی)

به دو شکل است:

الف) نظارت مالی

ب) نظارت عملیاتی

فصل هشتم: کنترل بودجه

الف) نظارت مالی

هدف این نوع نظارت که توسط ذی حساب یا خزانه صورت می گیرد، عدم تجاوز دولت از اعتبارات مصوب است

فصل هشتم: کنترل بودجه

ب) نظارت عملیاتی

مبین بررسی چگونگی نتایج حاصل از پرداخت مخارج است که این امر به عهده سازمان مدیریت است

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگردتنظیم تا کنترل بودجه

فصل هشتم: کنترل بودجه

راه های اعمال نظارت عملیاتی

گزارش توجیهی

تخصیص اعتبار

فصل هشتم: کنترل بودجه

2- نظارت و کنترل قوه مقننه (نظارت بیرونی)

الف) نظارت قضائی

ب) نظارت پارلمانی

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل هشتم: کنترل بودجه

الف) نظارت قضائی

که به عهده دیوان محاسبات است که زیر نظر مجلس می باشد

فصل هشتم: کنترل بودجه

ب) نظارت پارلمانی

که به 2 شکل نظارت سیاسی (نظارت در ضمن سال مالی) و نظارت در پایان سال مالی از طریق رسیدگی به گزارش تفریغ بودجه صورت می گیرد.

فصل هشتم: کنترل بودجه

هدفهای تفریح بودجه

1. کنترل عملیات گذشته
2. فراهم نمودن اطلاعات لازم برای برنامه ریزی های آینده
3. مقایسه اعتبارات مصوب با هزینه شده
4. ارزیابی توانائی دولت در انجام وظایف خود

فصل هشتم: کنترل بودجه

واژه ها و مفاهیم مهم:

- نظارت مالی
- نظارت عملیاتی
- نظارت قضائی
- نظارت پارلمانی
- نظارت سیاسی
- تفریغ بودجه

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

روش های پیش بینی درآمدها

1. روش سال ما قبل آخر
2. روش حد متوسط
3. روش پیش بینی مستقیم
4. روش سنجیده منظم

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

1. روش سال ما قبل آخر

در این روش درآمدهای قطعی سال ماقبل آخر به عنوان درآمد سال بودجه در نظر گرفته می شود.

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

2. روش حد متوسط

در این روش میانگین درآمدهای سه تا پنج سال گذشته به عنوان درآمد سال بودجه در نظر گرفته می شود

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

3. روش پیش بینی مستقیم

در این روش کارشناسان با تکیه بر تخصص و تجارب خود اقدام به پیش بینی درآمد برای دوره آتی می نمایند

فصل نهم: روش های تنظیم بودجه

4. روش سنجیده منظم

در این روش پیش بینی درآمد بر اساس تجزیه و تحلیل همبستگی و جمع آوری پرسشنامه های نمونه صورت می گیرد

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

روشهای برآورد هزینه ها

بودجه متداول

بودجه ریزی افزایشی

بودجه برنامه ای

بودجه عملیاتی

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

بودجه متداول

بودجه ای است که در آن اعتبارات هر سازمانی به تفکیک فصول و مواد هزینه مشخص شده است

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

بودجه ریزی افزایشی

در این روش بودجه سال گذشته به عنوان پایه ای برای مصارف جاری انتخاب و درصدی افزایش سالانه در آن اعمال می شود

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

بودجه برنامه ای

بودجه ای است که در آن اعتبارات برحسب وظایف، برنامه ها و فعالیت هایی که سازمان دولتی در سال مالی اجرای بودجه برای نیل به اهداف خود باید انجام دهد، پیش بینی شده است

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

بودجه عملیاتی

بودجه ای است که بر اساس وظایف و، عملیات، و پروژه هائی که سازمان های دولتی تصدی آن را به عهده دارند، تنظیم می شود.

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

مقایسه بودجه برنامه ای و بودجه عملیاتی

بودجه برنامه ای فقط راهنمایی کننده است در حالیکه بودجه عملیاتی هم راهنمایی کننده و هم کنترل کننده می باشد.

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

بودجه بندی بر مبنای صفر

بودجه بندی بر مبنای صفر توجیه مجدد هر فعالیت از صفر است و برطبق آن هزینه های آینده به هزینه های گذشته ربطی ندارد.

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

نظام بودجه ریزی طرح و برنامه

در این نظام، طرح ها، برنامه ها و پروژه ها ارزیابی شده و سپس با دیدی سیستمی به بودجه بندی اتربخش ترین آنها انتخاب می گردد

فصل نهم: روشهای تنظیم بودجه

واژه ها و مفاهیم مهم:

- پیش بینی درآمدها
- برآورد هزینه ها
- بودجه متداول
- بودجه برنامه ای
- بودجه عملیاتی
- بودجه بندی بر مبنای صفر

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل دهم:
بودجه ، اقتصاد و مدیریت

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

استراتژی بودجه

در شرایط رکود اقتصادی دولت باید تقاضای موثر را در جامعه افزایش و در شرایط تورم باید تقاضای موثر را کاهش دهد.

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

ابزارهای بودجه ای

بودجه کل کشور حاوی قدرت تصحیحی (تصحیح الگوی مصرف در افراد)، تعدیلی (جابجایی قدرت خرید مردم و رفع نابرابری ها) و تشویقی (تشویق مردم به پس انداز، سرمایه گذاری و تولید) می باشد.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل دهم: بودجه، اقتصاد و مدیریت

کسری بودجه

کسری بودجه زمانی وجود دارد که مخارج دولت از درآمدهای آن بیشتر باشد.

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

انواع کسری بودجه:

1. کسر بودجه اداری
2. کسر بودجه ناشی از اوضاع و احوال اقتصادی
3. کسر بودجه مربوط به ساختمان اقتصادی

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل دهم: بودجه، اقتصاد و مدیریت

1- کسر بودجه اداری

این نوع کسر بودجه، ناشی از فقدان سازمان صحیح اداری و حیف و میل مخارج اداری است

فصل دهم: بودجه، اقتصاد و مدیریت

2- کسر بودجه ناشی از اوضاع و احوال اقتصادی

کاهش درآمدهای دولت از نظر اوضاع و احوال اقتصادی، به دلیل عواملی هم چون سیل زلزله و... می تواند باعث کسر بودجه شود.

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

3- کسر بودجه مربوط به ساختمان اقتصادی

این نوع کسر بودجه به دلیل عدم هماهنگی بین دخل و خرج عمومی در بلند مدت بروز می کند

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

راههای تامین مالی کسر بودجه

الف) دریافت وام از منابع داخلی

الف) دریافت وام از منابع داخلی

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

الف) دریافت وام از منابع داخلی شامل:

1-الف) برداشت از سیستم بانکی:

2-الف) انتشار اوراق قرضه

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل دهم: بودجه، اقتصاد و مدیریت

(ب) دریافت وام از منابع خارجی :

1-ب) دریافت وام از دولت های خارجی

2-ب) دریافت وام از بخش های خصوصی کشورهای خارجی

3-ب) دریافت وام از موسسات بین المللی

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

فصل دهم: بودجه، اقتصاد و مدیریت

آثار اقتصادی کسر بودجه

آثار اقتصادی کسری بودجه دولت، بستگی به علت چگونگی به وجود آمدن کسر بودجه و نحوه تامین آن دارد.

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

بودجه و سیاستگذاری

بودجه بیانگر سیاست دولت است و بودجه ریزی یکی از ابزارهای نظام سیاسی است و تحت مجموعه ابزار نظام سیاسی قرار دارد

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

بودجه و برنامه ریزی اقتصادی

بودجه به دلیل اختصاص دادن منابع و امکانات مالی مورد نیاز، ضامن اجرای کلیه برنامه ریزی های اقتصادی به شمار می آید.

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

بودجه و مدیریت

مدیریت بیان گر استفاده موثر و کارآمد از منابع مادی و انسانی برای نیل به اهداف از پیش تعیین شده می باشد و هدف بودجه استفاده صحیح از منابع مالی دولت می باشد.

نام درس : فراگردتنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

بودجه و فرایند مدیریت

1. بودجه و برنامه ریزی
2. بودجه و سازماندهی
3. بودجه و هماهنگی
4. بودجه و کنترل

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

بودجه و برنامه ریزی

در برنامه ریزی هدف های سازمان و راه های نیل به آن مشخص می شود. بودجه نوع برنامه است که در آن میزان درآمدها و هزینه های یک دوره مشخص می شود

فصل دهم: بودجه، اقتصاد و مدیریت

بودجه و سازمان دهی

سازماندهی شامل تقسیم کارها و وظایف و ایجاد هماهنگی در بین این وظایف می باشد. بودجه از نقش مهمی در فرایند سازمانی برخوردار می باشد.

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

بودجه و هماهنگی

هماهنگی فرایندی است که از طریق آن هدف ها و فعالیت های واحدهای مختلف همسو و هم جهت می شود. بودجه وسیله ای مناسب برای هماهنگی فعالیت دستگاه های اجرایی به شمار می آید

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل دهم: بودجه، اقتصاد و مدیریت

بودجه و کنترل

بودجه نوعی استاندارد برای کنترل به شمار می آید

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل دهم: بودجه، اقتصاد و مدیریت

بودجه و نظام اداری

بودجه یکی از زیر مجموعه های نظام اداری به شمار می آید.

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

سیر تکوین بودجه

بودجه به عنوان ابزار کنترل

بودجه به عنوان ابزار مدیریت مالی

بودجه به عنوان ابزار برنامه ریزی

بودجه به عنوان ابزار رهبری (استراتژیک)

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

نظریه بودجه

به اعتقاد پروفیسور وی.او.کی هیچ نظریه بودجه ای وجود ندارد و باید از منظر نظریه های اقتصادی ارزش نسبی، تجزیه و تحلیل روند افزایشی هزینه اثر بخشی نسبی به بودجه توجه نمود

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

بودجه و حسابداری

بودجه با حسابداری ارتباط بسیار نزدیکی دارد و بایکدیگر لازم و ملزوم می باشند

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه   تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلک

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

بودجه و کامپیوتر

کامپیوتر از نقش مهمی در مرحله تهیه و تنظیم و نظارت بر بودجه برخوردار می باشد.

فصل دهم: بودجه ، اقتصاد و مدیریت

واژه ها و مفاهیم مهم:

- استراتژی بودجه
- کسری بودجه
- بودجه و برنامه ریزی
- بودجه و سازماندهی
- بودجه و هماهنگی
- بودجه و کنترل

تهیه کننده : دکتر محمد علی سرلیک

نام درس : فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه

فصل یازدهم:

مسائل و مشکلات بودجه ریزی در ایران

فصل یازدهم: مسائل و مشکلات بودجه ریزی در ایران

- 1- تخصیص اعتبارات جهت بقا دستگاه نه اجرای وظایف
- 2- عدم ارتباط بودجه سالانه با شرایط اقتصادی
- 3- در نظر گرفتن بار مالی ناشی از فعالیتهای فعلی دولت روی هزینه های آتی
- 4- ناهماهنگی میان منابع و مصارف بودجه
- 5- وجود هزینه های پنهان در بودجه
- 6- انعطاف پذیری بیش از حد بودجه شرکت های دولتی
- 7- تقاضای بودجه اضافی
- 8- تعیین تکلیف برای قلمروهای نامربوط به سیاستگذاری مالی
- 9- جدایی نظام تهیه از نظام کنترل بودجه و بی توجهی به کارایی هزینه ها در مرحله نظارت
- 10- فقدان نظارت عملیاتی دقیق
- 1- تخصیص اعتبارات جهت بقا دستگاه نه اجرای وظایف
- 12- تلاش برای مصرف اعتبارات در ماههای پایانی سال

فصل یازدهم: مسائل و مشکلات بودجه ریزی در ایران

واژه ها و مفاهیم مهم:

• انعطاف پذیری بودجه

• نظارت عملیاتی

• نظام تهیه کننده بودجه

• نظام کنترل کننده بودجه

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com